

תנ"ך
ידע ובקיאות
לבתי ספר דתיים

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה חלקים.
חלק ראשון —	עיון בספר במדבר — (16x3)	48 נקודות
חלק שני —	עיון בנביאים ראשונים — (14x2)	28 נקודות
חלק שלישי —	בקיאות בנביאים ראשונים - (4 x 6)	24 נקודות
	סך הכול	100 נקודות

- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים.
- ד. הוראות מיוחדות: יש לענות על השאלות **בגוף השאלון**, לפי ההוראות.

שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר וכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

חלק ראשון — עיון בספר במדבר (48 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 1-5 (לכל שאלה — 16 נקודות).

1. פרק ט'

א. (1) עיין בפרק ט', פסוק א', ובפרק א', פסוק א'.

מהי השאלה המתעוררת מקריאת שני הפסוקים?

(2) על פי פירוש שלמדת, כתוב תשובה אפשרית לשאלה זו.

(6 נקודות)

ב. עיין בפסוקים ו'-ח'.

(1) לָמָּה נִגְרַע לְבַבְתִּי הַקָּרֵב אֶת קִרְבִּן ה' בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (פסוק ז').

שאלה זו מלמדת דבר-מה חיובי על האנשים שפנו אל משה. מהו?

(2) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ וְאַשְׁמְעָה מָה יְצִיָּה ה' לָכֶם. (פסוק ח').

מה אפשר ללמוד על מדרגת הנבואה של משה מדבריו אלה?

(6 נקודות)

ג. עיין בפרק כ"ז, פסוקים א'-ה'.

(1) ציין נקודת דמיון בין השאלה שהופנתה אל משה בפרק ט' ובין הבקשה של בנות צלפחד ממשה בפרק כ"ז.

(2) מה הייתה התגובה המיידית של משה על שתי הפניות האלה?

(4 נקודות)

2. פרק י"ב — דברי מרים ואהרן על משה והעונש שקיבלה מרים

א. עיין בפסוקים א'-ב'.

(1) על פי פירוש שלמדת, כתוב בלשונך מהי הביקורת של מרים ואהרן על ההתנהגות של משה.

(2) "וַתִּדְבֹר מִרְיָם וְאַהֲרֹן" (פסוק א').

על פי פירוש שלמדת, מדוע מרים מוזכרת בפסוק לפני אהרן?

(6 נקודות)

ב. "לֹא כֹן עֲבַדְתִּי מִשָּׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָר הוּא" (פסוק ז').

(1) ציין שני הבדלים בין נבואתו של משה לנבואתם של הנביאים האחרים.

(2) עיין בפסוקים י'-ט"ז.

ציין שני אנשים (או קבוצה של אנשים) שפועלים לטובת מרים, וכתוב כיצד כל אחד מהם פועל.

(6 נקודות)

ג. עיין בפסוקים י"א-ט"ו ובמדרש שלפניך

"ללמדך שבמידה שהאדם מודד בה מודדים לו. מרים המתינה למשה שעה אחת, שנאמר 'ותתצב אחתו מרחק לדעה' (שמות, ב', ד'), והמקום עיכב לה במדבר, הארון והשכינה והכוהנים והלוויים וכל ישראל שבעת ימים עם ענני כבוד, שנאמר 'והעם לא נסע עד האסף מרים' (במדבר י"ב, ט"ו)"

(מכילתא דרבי ישמעאל, בשלח, ד"ה "ויקח משה")

מה ההבדל בין היחס של הקב"ה אל מרים לפי הפשט ובין היחס של הקב"ה אל מרים לפי המדרש?

(4 נקודות)

3. פרק י"ג — שליחות המרגלים

א. עיין בפסוקים י"ז-כ'.

(1) בפסוקים אלה משה מצווה על המרגלים לבדוק את טיב הארץ ואת הדרך לכבוש אותה.

צטט שני משפטים שמשה אומר בנוגע לבדיקת הארץ ושני משפטים שהוא אומר בנוגע להיערכות לכיבוש הארץ.

(2) "וַתִּקְרְבוּ אֵלַי כָּלְכֶם וַתֹּאמְרוּ נְשַׁלְחָה אַנְשִׁים לְפַנֵּינוּ וְנִחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ..." (דברים, פרק א', פסוק כ"ב). לפי פסוק זה, כתוב בלשונך מהי מטרת השליחות של המרגלים.

(6 נקודות)

ב. רמב"ן (לפסוק ב'): "וְזוּ עֲצָה הַגּוֹנָה בְּכָל כּוֹבְשֵׁי אֲרָצוֹת, וְכֵן עָשָׂה עוֹד מֹשֶׁה עֲצָמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִּרְגֵל אֶת יַעֲזָרִי' (במדבר, כ"א, ל"ב) [...] ועל כן היה טוב בעיני משה. כי הכתוב לא יסמוך בכל מעשיו על הנס אבל [אלא] יצווה בנלחמים להיחלץ ולהישמר ולארוב [...]."

וייתכן כי משה בעבור שידע כי היא שמנה וטובה [...] בעבור כן אמר להם שיתנו לב לדעת כן, כדי שיגידו לעם וישמחו ויחליפו כוח לעלות שם בשמחה, ולכך אמר להם 'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ' (במדבר, י"ג, כ'), כדי שיראו בעיניהם בשבח הארץ."

(1) רמב"ן מביא בדבריו שתי סיבות שבגללן שלח משה את המרגלים לתור את הארץ.

מהי הסיבה הראשונה?

(2) מהי הסיבה השנייה?

(6 נקודות)

ג. "כלי יקר" (לפסוק ב'): "שֶׁלַח לְךָ אַנְשִׁים" — דווקא אתה תחזה ברוח הקודש אם האנשים פְּשִׁרים לזה השליחות, כי רוב העולם טועים באנשים חנפים [מתחנפים] המראים את עצמם כשרים [...] על כן אמר 'לך אנשים'.

דווקא אותן שהם בעיניך אנשים חשובים, ולא אותן שהם אנשים בעיני זולתך כי יכול להיות שאין תוכם כבדים". מהו ההסבר של ה"כלי יקר" לציווי "שלח לך אנשים"?

4. פרק כ'

א. העימות עם בני אדום

עיין בפסוקים י"ד-י"ז.

(1) הסבר את הקשר המשפחתי בין בני ישראל ובין בני אדום.

(2) מה ביקש משה ממלך אדום ומה טען משה לחיזוק בקשתו?

(6 נקודות)

ב. עיין בפסוקים י"ח-כ"א.

(1) מה אמרו בני אדום בתגובה על הבקשה הראשונה של בני ישראל, ומה הייתה תגובתם על הבקשה השנייה של בני ישראל?

(2) מה עשו בני ישראל בעקבות התגובה של בני אדום על בקשתם השנייה?

(6 נקודות)

ג. עיין בבמדבר, פרק כ', פסוקים ב'-י"ב — חטא מי מריבה, ובשמות, פרק ל"ב, פסוקים א'-ה' — חטא העגל. ציין הבדל בין התגובה של אהרן על בקשת העם בחטא העגל ובין התגובה של משה ואהרן על בקשת העם בחטא מי מריבה. בסס את דבריך על הכתוב.

(4 נקודות)

5. פרק כ"ח ופרק כ"ט

א. (1) מדוע נקרא קרבן "מוסף" בשם זה, ומתי מקריבים אותו?

(2) מהו הסדר שבו מסודרת רשימת קרבנות המוספים בפרק כ"ח ובפרק כ"ט?

(6 נקודות)

ב. (1) מדוע נזכרה פרשת המוספים דווקא בסוף ספר במדבר? ענה על פי פירוש שלמדת.

(2) "רבי יהושע בן לוי אמר: תפלות כנגד תמידין תקנום".

(בבלי, מסכת ברכות, דף כ"ו, ע"ב)

מה הם "תמידין"? מה הקשר בין "תמידין" ובין סדר התפילות בימינו?

(6 נקודות)

ג. "ובליום השבת שני כבשים בני שנה תמימים ושני עזרנים סלת מנחה בלילה בשמן ונסכו: עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה:"

(פרק כ"ח, פסוקים ט"ו-י')

חזקוני (פסוק י'): "עלת שבת בשבתו — לא נאמר בו 'ושעיר לכפר', ללמדך, ביום טוב ובראשי חודשים [...] הם באים לכפר [...] אבל קרבן מוסף שבת לא כתוב בו [...] כפרה ללמדך שאין קרבנותיו באין לכפר, לפי ששבת מכפרת, אלא לריח ניחוח הן באים".

מהי השאלה שחזקוני עונה עליה בפירושו, ומהי תשובתו?

(4 נקודות)

חלק שני — עיון בנביאים ראשונים (28 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 6-8 (לכל שאלה — 14 נקודות).

6. מלכים א, פרק י"א — פילוג הממלכה

א. עיין בפסוקים א'-ו'.

(1) על פי פירוש שלמדת, הסבר לשם מה לקח שלמה נשים נכריות רבות.

(2) מה הייתה התוצאה של נישואי שלמה לנשים נכריות רבות?

(6 נקודות)

ב. (1) עיין בפסוקים כ"ו-כ"ז.

על פי פירוש שלמדת, הסבר מהו המעשה של שלמה שכנגדו מחה ירבעם.

(2) עיין בפסוקים כ"ט-ל"ב.

מה מסמלת קריעת השלמה החדשה?

(6 נקודות)

ג. עיין בשמואל א, פרק ט"ו, פסוקים כ"ד-כ"ט.

(1) ציין שני פרטים דומים בפגישה של שאול עם שמואל ובפגישה של אחיה עם ירבעם.

(2) ציין שני הבדלים בין הפגישות.

7. מלכים א, פרק י"ז

א. (1) עיין בפסוק א'.

על פי פירוש שלמדת, מדוע גזר אליהו בצורת על עם ישראל? מה אפשר ללמוד מגזרה זו על דרכו של אליהו?

(2) עיין בדברים, פרק י"א, פסוקים ט"ז-י"ז.

כיצד הכתוב בפסוקים אלה מחזק את ההחלטה של אליהו לגזור בצורת על עם ישראל?

(6 נקודות)

ב. עיין בפסוקים א'-ז'.

(1) לדעתך, מפני מי אליהו מסתתר?

(2) על פי פירוש שלמדת, ציין פרט אחד מפסוקים אלה שאפשר ללמוד ממנו על היחס השלילי של ה' כלפי

הבצורת שגזר אליהו על העם.

(6 נקודות)

ג. "אמר רבי יוחנן: שלושה מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא שלא נמסרו ביד שליח, ואלו הן: מפתח של

גשמים, מפתח של חיה [= יולדת, לידה], ומפתח של תחיית המתים"

(תלמוד בבלי, דף ב, ע"א).

(1) אילו מן ה"מפתחות" שהוזכרו בתלמוד נמסרו לאליהו, על פי מלכים א, פרק י"ז?

(2) עיין במלכים ב, פרק ד', פסוקים ח'-ל"ו.

לפי פסוקים אלה, אילו מן ה"מפתחות" נמסרו לאלישע?

(2 נקודות)

8. מלכים א, פרק כ"א

א. עיין בפסוקים א'-ד'.

(1) מה הציע אחאב לנבות, ובאיזה נימוק דחה נבות את הצעתו?

(2) מה הייתה התגובה של אחאב על דברי נבות?

(6 נקודות)

ב. עיין בפסוקים ח'-י"ט.

(1) נבות הואשם בשתי עברות. מה הן?

(2) מדוע האשים אליהו את אחאב ברצח נבות אף שאיזבל היא שגרמה למותו?

(6 נקודות)

ג. עיין בשמואל א, פרק ח', פסוקים י"א-י"ד — משפט המלך, על פי דברי שמואל לעם.

(1) מהי השאלה העולה מן ההשוואה בין משפט המלך בשמואל א ובין הביקורת של אליהו על המעשה של אחאב?

(2) הסבר את התשובה של רד"ק על השאלה שציננת בסעיף (1)

רד"ק (למלכים א, פרק כ"א, פסוק י'): "כי אין ממשפט המלוכה שייקח אלא הפרות לצורך עבדיו ואנשי מלחמתו אם יצטרכו, והראיה שאמר 'ונתן לעבדיו' ולא אמר שייקח לעצמו"

(2 נקודות)

חלק שלישי — בקיאות בנביאים ראשונים (24 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 9-10 (4 נקודות).

9 . כתוב את האירועים שלפניך על פי סדר התרחשותם :

מפגש אליהו ועובדיהו, עצת הילדים והזקנים, משפט נבות, המלכת ירבעם בן נבט בשכם, החייאת בן האשה האלמנה.

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____
- (5) _____

10 . כתוב את האירועים שלפניך על פי סדר התרחשותם :

אבשלום הורג את אמנון, דוד כובש את ירושלים, מות אוריה החתי בקרב, דוד מעלה את ארון ה' לירושלים, מות הבן של דוד ובת שבע.

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____
- (5) _____

ענה על חמש מן השאלות 11-17 (לכל שאלה — 4 נקודות).

11 . א. מי אמר "ה' הוא האֱלֹהִים ה' הוא האֱלֹהִים"

ב. מהו ההקשר שבו נאמרו הדברים האלה?

12 . א. מה הציע יונדב בן שמעה לאמנון?

ב . כיצד הרגיע יונדב בן שמעה את דוד לאחר שחשב שכל בני המלך מתו?

13 . א. מדוע קרא דוד למקום בעל פרצים?

ב . מדוע קרא דוד למקום פרץ עוזה?

14. א. מה ביקש אמנון מתמר שתכין לו?

ב. מה ביקש אליהו מן האישה האלמנה שתכין לו?

15. א. במשל שהמשיל נתן הנביא מוזכרים עשיר, עני (רש), כבשה. מהו הנמשל של כל אחד מהם?

ב. מהו החטא שבו נתן הנביא מאשים את דוד?

16. א. באילו שני מקומות העמיד ירבעם עגלי זהב?

ב. כתוב חטא נוסף של ירבעם בן נבט.

17. א. מי אמר למי "הרצחת וגם ירשת"?

ב. את מי הוא רצח ואת מי הוא ירש?

[illegible]

[illegible]